

Жлудько Віра Миколаївна,
Коновальчук Марина Валеріївна

ЗНАЧЕННЯ ТЕАТРАЛЬНО-ДЕКОРАЦІЙНОГО МИСТЕЦТВА У ТВОРЧОМУ СТАНОВЛЕННІ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА

Сьогодні, в епоху глобальних перетворень, у період загострення соціальних духовно-світоглядних проблем, значні надії покладаються на систему освіти, яка спроможна впливати на формування і розвиток духовної творчої особистості, здатної не тільки успішно адаптуватися до нових вимог інформаційного суспільства, а і бути учасником, творцем позитивних змін у нашій країні.

Значні можливості у прискоренні цих процесів має художньо-естетичне виховання учнів. Водночас слід зазначити, що з одного боку спостерігаються позитивний вплив інформаційної революції на художньо-естетичне виховання школярів та мистецьку освіту (доступність художніх цінностей; нові комплексні впливи різних видів мистецтв, що стимулюють міжсенсорні асоціації та ін.), з іншого боку, збільшується дистанція між офіційними педагогічними орієнтаціями і масовою, переважно молодіжною субкультурою, спостерігається «споживання» низькоякісної естетичної продукції, що не вимагає самостійності, художньо-творчої самореалізації особистості.

Разом з тим художня творчість учнів, особливо у початковій школі, має величезний розвивальний потенціал, оскільки вона, як і мистецтво, допомагає дитині увійти у єдиний потік світової культури, відчувати себе її відповідальним нащадком, зберігачем і творцем, залучитися до вищих та вічних цінностей людства.

Проблему навчання та виховання учнів засобами музичного мистецтва досліджували вчені О.Ростовський, О.Рудницька, Л.Хлебнікова та ін., засобами образотворчого мистецтва Є.Антонович, Є.Белкіна, В.Кардашов, Б.Неменський та ін., засобами літературного мистецтва О.Савченко, В.Науменко, В.Левін та ін.

Значно менше досліджень присвячено проблемі творчого становлення молодших школярів засобами театрального мистецтва, зокрема недостатньо вивчено розвивально-творчі можливості театально-декораційного мистецтва. Отже, метою нашого дослідження є з'ясування ролі театально-декораційного мистецтва у творчому становленні учнів початкових класів.

За нашим глибоким переконанням, завдяки своїй інтегральній сутності театально-декораційна діяльність сприяє поліхудожньому вихованню школярів, що є дуже актуальним у сучасних процесах модернізації початкової освіти.

Взаємодія, взаємовплив, взаємозв'язок, взаємопроникнення різних видів художньої діяльності близькі інтегральній сутності самої людини, збагачують міжсенсорні асоціації, передбачають взаємопроникнення

елементів, що підвищує розвивальний вплив мистецтва на дитину (згадаємо аксіому Аристотеля: ціле більше від суми його частин) [5, с. 277].

Завдяки театральному мистецтву, що синтезує в собі різні види мистецтв, можна максимально сприяти художньому розвитку й естетичному вихованню школярів. Сам такої думки дотримуються дослідники цієї проблеми О.Комаровська, Н.Миропольська, О.Норов та ін. Сценічне мистецтво, вважають вони, психологічно близьке до дитячої гри. Зокрема, науковець Інституту педагогіки АПН України Н.Є.Миропольська наголошує на важливості використання сценічних методів навчання (інсценізації за мотивами байок, віршів та оповідань, побутових сценок з життя народів або епох; власноручне виготовлення костюмів та бутафорії); шкільного театру, в якому діти були б не тільки виконавцями, а й технічним персоналом театру – суфлерами, помічниками режисера, декораторами, костюмерами, освітлювачами, гримерами [2, с. 5].

Відома театральна діячка і педагог Н. Сац, яка все своє життя присвятила дитячому театру, неодноразово наголошувала на вагомій ролі театального мистецтва в естетичному вихованні дітей [6 с.3-19]. Вчений і педагог Б.Неменський до розробок своїх програм з образотворчого мистецтва і художньої праці для учнів початкових класів обов'язково включав теми, пов'язані з театром, художньо-театральною діяльністю [1, с.96-109].

Художнє виховання засобами театального мистецтва дає можливість дитині сповна розкрити природні нахили і здібності, знайти найбільш привабливий вид діяльності, улюблену справу, має великі можливості для прояву дитячої фантазії, здібностей через різні види діяльності: гру, спів, художнє слово, танець, зображувальну діяльність. Знайомлячись з театральним мистецтвом, дитина розширює своє коло уявлень про види мистецтва і його зв'язки з життям, збагачує знання та уявлення про місце мистецтва в житті людини.

Заняття театально-декораційною діяльністю сприяють повноцінному розвитку таких компонентів художньо-творчих здібностей, молодших школярів, як мотивація творчої діяльності (творчий інтерес, натхнення, бажання займатися цим видом творчості та ін.), емоційно-ціннісне ставлення до світу (емоційна вразливість, художня спостережливість, увагу до внутрішнього світу інших людей тощо), креативність (творча уява, образне мислення), а також творчих умінь будувати композицію, знаходити адекватну форму для втілення задуму тощо.

Крім того відбувається цілеспрямований вплив і на розвиток образотворчих здібностей шляхом включення до багатогранної образотворчої діяльності, адже театально-декораційне мистецтво передбачає синтез елементів усіх видів цієї діяльності – графіки, живопису, скульптури, декоративно-прикладного мистецтва і навіть дизайну.

Отже, театально-декораційна діяльність (як жодна з інших) має великі можливості для прояву художньої творчості та стимулювання художніх здібностей дитини. Це може знаходити своє вираження у виконанні театральних ескізів декорацій, костюмів, макетів, афіш, програмок до

шкільних вистав, виховних заходів на уроках трудового навчання або у позакласній діяльності.

Виконуючи прості ескізи, макети оформлення майбутньої самодіяльної вистави, маски, ескізи образів і костюмів персонажів, безпосередньо беручи участь у виготовленні нескладних елементів декорацій, костюмів, гриму, дитина реалізує себе через улюблений вид образотворчої діяльності. Саме тут можна застосувати довільну художню техніку, яка найбільше приваблює (живописну, графічну, аплікаційну, колажну, пап'є-маше тощо). У процесі вищезгаданих технік і видів зображувальної діяльності передбачається використання широкого діапазону різноманітних матеріалів (паперу, картону, текстилю, фольги, фарб, графічних, пластичних, синтетичних та ін. матеріалів).

Театральні заняття з дітьми, як і будь-які інші заняття мистецтвом, - складний творчий педагогічний процес. Викладання і художньо-педагогічне керівництво у сфері театральної діяльності завжди буде обумовлене індивідуальністю педагога-керівника, умовами і можливостями конкретного колективу школярів. Важливим позитивним фактором впровадження театральної тематики і діяльності у шкільному навчально-виховному процесі є момент масовості, завдяки якому фактично кожна дитина може спробувати проявити себе в цій сфері (на відміну від організації гурткової роботи, куди діти приходять свідомо, вже за інтересами).

Через театральне мистецтво, театральну діяльність учні мають можливість знайомитись з програмовими літературними, музичними творами, з витоками національного театру, з українськими національними традиціями шляхом інсценізацій (наприклад, народних обрядів, вертепу тощо), що, є важливим фактором здійснення національного виховання, сприяє формуванню патріотичних почуттів дитини.

Крім того, певний рівень художньо-творчого розвитку особистості дає їй можливість краще адаптуватися до нових соціальних умов, протистояти психологічній напруженості, яка значно зросла за останні роки та відображається на психіці дітей. Організація повноцінної художньо-творчої діяльності під час навчання у початковій школі сприятиме формуванню у дітей розуміння світу на основі холистичних і гуманістичних поглядів, інноваційних способів діяльності, сприятиме формуванню творчих умінь та якостей, важливих для здійснення

Перспективи подальших наукових розвідок у даному напрямі вбачаємо в розробці і удосконаленні методик, спрямованих на організацію театрально-декораційної діяльності молодших школярів на уроках трудового навчання та у позаурочній діяльності, а також створення курсу «Художньо-педагогічне керівництво дитячою театральною творчістю» для студентів факультету початкового навчання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Неменский Б.М., др. Изобразительное искусство и художественный труд.-М.: Просвещение, 1991. – 191 с.

2. Миропольська Н.Є. Театр у школі: Кн. для вчителя.- К.: Рад. шк., 1990. – 155с.
3. Комаровська О.А. Театр і школа: виховують однодумці. - Ніжин: Аспект-поліграфія, 2006. – 92 с.
4. Норов О.О. Через ляльку - до людини (експериментальний авторський курс "Художньо-педагогічні основи дитячої ляльково-театральної творчості") // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету. -2004.-№3.-С. 77-80.
5. Масол Л.М. Загальна мистецька освіта: теорія і практика: монографія /Л.М.Масол. – К.: Промінь, 2006. – 432 с.
6. Сац Н.І. На путях к прекрасному.- М.: "Знание", 1986. – 156с.

На фото: ст. викладач кафедри естетичного виховання В.М.Жлудько зі студентами 5 курсу. «Методика художньо-творчого розвитку молодших школярів» (творчі роботи для лялькової інсценізації твору М.Гоголя «Вечори на хуторі біля Диканьки»).